

Přílohy

**Mezinárodní právní nástroje
na ochranu lidských práv**

Dotazník

Obsah této části

Mezinárodní právní nástroje na ochranu lidských práv	399
<i>Ratifikace hlavních mezinárodních nástrojů na ochranu lidských práv</i>	401
<i>Všeobecná deklarace lidských práv (stručný obsah)</i>	402
<i>Všeobecná deklarace lidských práv</i>	403
<i>Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (stručný obsah)</i>	405
<i>Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (stručný obsah)</i>	405
<i>Úmluva o právech dítěte (stručný obsah)</i>	406
<i>Evropská úmluva o lidských právech (stručný obsah)</i>	407
<i>Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolu číslo 11</i>	408
<i>Dodatkové protokoly k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod</i>	414
<i>Evropská sociální charta (stručný obsah)</i>	418
<i>Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (stručný obsah)</i>	419
<i>Evropská charta regionálních či menšinových jazyků (stručný obsah)</i>	420
Dotazník	421

Ratifikace hlavních mezinárodních nástrojů na ochranu lidských práv

ZEMĚ	SPOJENÉ NÁRODY			RADA EVROPY					
	Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech	Úmluva o právech dítěte	Evropská úmluva o lidských právech	Evropská sociální charta	Revidovaná Evropská sociální charta	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání	Evropská charta regionálních nebo menšinových jazyků
Stav ke dni	1/26/06	1/26/06	1/26/06	3/15/06	3/15/06	3/15/06	3/15/06	3/15/06	3/15/06
Platnost od	1/3/76	3/23/76	9/2/90	9/3/53	2/26/65	7/1/99	2/1/98	2/1/98	3/1/98
Albánie	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Andorra			✓	✓		✓		✓	
Arménie	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Ázerbájdžán	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Belgie	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
Bělorusko	✓	✓	✓						
Bosna a Hercegovina	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Bulharsko	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Česká republika	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Dánsko	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Estonsko	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Finsko	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Francie	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
Gruzie	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Chorvatsko	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Irsko	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Island	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Itálie	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Kypr	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Lichtenštejnsko	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
Litva	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Lotyšsko	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Lucembursko	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
Maďarsko	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Makedonie	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Malta	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Moldavsko	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Monako	✓	✓	✓	✓				✓	
Německo	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Nizozemsko	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Norsko	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Polsko	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Portugalsko	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Rakousko	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Rumunsko	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Ruská federace	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Řecko	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
San Marino	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Slovensko	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Slovinsko	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Srbsko a Černá Hora	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
Španělsko	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Švédsko	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Švýcarsko	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
Turecko	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Ukrajina	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
Velká Británie	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓

Zdroje: Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (www.ohchr.org/english/law/index.htm), Ředitelství Rady Evropy pro právní záležitosti (www.convention.coe.int)

Všeobecná deklarace lidských práv*(stručný obsah)***Článek 1**

Právo na rovnost

Článek 2

Zákaz diskriminace

Článek 3

Právo na život, svobodu a osobní bezpečnost

Článek 4

Zákaz otroctví

Článek 5

Zákaz mučení a ponižujícího zacházení

Článek 6

Právo na uznání právní osobnosti

Článek 7

Právo na rovnost před zákonem

Článek 8

Právo na soudní ochranu

Článek 9

Zákaz svévolného zatčení nebo vyhoštění

Článek 10

Právo na spravedlivé veřejné vyslechnutí soudem

Článek 11

Záruka presumpce nevinny

Článek 12

Zákaz zasahování do soukromí, rodiny, domova a korespondence

Článek 13

Právo na volný pohyb uvnitř státu a na jeho svobodné opuštění

Článek 14

Právo na získání azylu v jiných zemích z důvodů pronásledování

Článek 15

Právo na státní příslušnost a na její změnu

Článek 16

Právo uzavřít sňatek a založit rodinu

Článek 17

Právo vlastnit majetek

Článek 18

Svoboda víry a náboženství

Článek 19

Svoboda přesvědčení a právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace

Článek 20

Svoboda pokojného shromažďování a sdružování

Článek 21

Právo účastnit se vlády a právo na svobodné volby

Článek 22

Právo na sociální zabezpečení

Článek 23

Právo na přiměřenou práci a na členství v odborech

Článek 24

Právo na odpočinek a na zotavení

Článek 25

Právo na přiměřenou životní úroveň

Článek 26

Právo na vzdělání

Článek 27

Právo účastnit se kulturního života společnosti

Článek 28

Právo na společenský řád, v němž mohou být práva a svobody z této deklarace plně uskutečněny

Článek 29

Povinnosti vůči společnosti nezbytné ke svobodnému a plnému rozvoji

Článek 30

Zákaz potlačování výše uvedených práv kterýmkoli státem nebo osobou

Copyright © 1999 Human Rights Resource Center, University of Minnesota, pře-
tištěno se svolením.

Všeobecná deklaráce lidských práv

Přijata a vyhlášená rezolucí 217 A (III) Valného shromáždění OSN z 10. prosince 1948

Preamble

U vědomí toho, že uznání přirozené důstojnosti a rovných a nezcizitelných práv všech členů lidské rodiny je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě,

že zneuznání lidských práv a pohrdání jimi vedlo k barbarským činům, urážejícím svědomí lidstva, a že vybudování světa, ve kterém lidé, zbaveni strachu a nouze, budou se těšit svobodě projevu a přesvědčení, bylo prohlášeno za nejvyšší cíl lidu,

že je nutné, aby lidská práva byla chráněna zákonem, nemá-li být člověk donucen uchýlovat se, když vše ostatní selhalo, k odboji proti tyranii a útlaču,

že lid Spojených národů zdůraznil v Chartě znovu svoji víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a rozhodl se podporovat sociální pokrok a vytvořit lepší životní podmínky ve větší svobodě,

že je nutné podporovat rozvoj přátelských vztahů mezi národy,

že členské státy převzaly závazek zajistit ve spolupráci s Organizací spojených národů všeobecné uznání a zachování lidských práv a základních svobod a že stejné chápání těchto práv a svobod má nesmírný význam pro dokonalé splnění tohoto závazku,

Valné shromáždění vyhláší tuto Všeobecnou deklaráci lidských práv jakožto společný cíl pro všechny národy a všechny státy za tím účelem, aby se každý jednotlivec a každý orgán společnosti, máje tuto deklaráci stále na mysli, snažil vyučováním a výchovou rozšířit úctu k těmto právům a svobodám a zajistit postupnými opatřeními vnitrostátními i mezinárodními jejich všeobecné a účinné a uznávání a zachovávání jak mezi lidmi členských států samých, tak i mezi lidmi území, jež jsou pod jejich pravomocí.

Článek 1

Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovní v důstojnosti i právech. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství.

Článek 2

1. Každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarácí, bez jakéhokoli rozdílu rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.
2. Dále nebude činěn žádný rozdíl z důvodu politického, právního nebo mezinárodního postavení země nebo území, k nimž osoba náleží, ať jde o zemi nebo území nezávislé, nebo pod poručenstvím, nesamosprávné nebo podrobené jakémukoli jinému omezení suverenity.

Článek 3

Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.

Článek 4

Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo v nevolnictví; všechny formy otroctví a obchodu s otroky jsou zakázány.

Článek 5

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Článek 6

Každý má právo na to, aby byla všude uznávána jeho právní osobnost.

Článek 7

Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou zákonnou ochranu bez jakéhokoli rozlišování. Všichni mají právo na stejnou ochranu proti jakékoli diskriminaci.

Článek 8

Každý má právo, aby mu příslušné vnitrostátní soudy poskytly účinnou ochranu proti činům porušujícím základní práva, jež jsou mu přiznána ústavou nebo zákonem.

Článek 9

Nikdo nesmí být svévolně zatčen, zadržen nebo vyhoštěn.

Článek 10

Každý má stejné právo, aby byl řádně a veřejně vyslechnut nezávislým a nestranným soudem, pokud jde o určení jeho práv a povinností nebo o jakékoli trestní obvinění proti němu.

Článek 11

1. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má právo být považován za nevinného, pokud není prokázána jeho vina ve veřejném řízení, v němž mu byly zajištěny veškeré možnosti obhajoby.
2. Nikdo nesmí být odsouzen pro čin nebo opominutí, které v době, kdy byly spáchány, nebyly trestné podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva. Rovněž nesmí být uložen trest těžší, než jakého bylo možno použít v době, kdy byl trestný čin spáchán.

Článek 12

Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svoji čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.

Článek 13

1. Každý má právo na svobodu pobytu a na volbu bydliště uvnitř určitého státu.
2. Každý má právo opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země.

Článek 14

1. Každý má právo v jiných zemích hledat a požívat tam azyl před pronásledováním.
2. Toto právo nelze uplatnit v případě stíhání skutečně vznikajícího na základě nepolitických trestných činů nebo jednání, která odporují cílům a zásadám Organizace spojených národů.

Článek 15

1. Každý má právo na státní příslušnost.
2. Nikdo nesmí být svévolně zbaven své státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost změnit.

Článek 16

1. Muži i ženy, jakmile dosáhli plnoletosti, mají právo, bez jakéhokoli omezení z důvodu příslušnosti rasové, národnostní nebo náboženské, uzavřít sňatek a založit rodinu. Pokud jde o manželství, mají za jeho trvání i při jeho rozvázání stejná práva.
2. Sňatky mohou být uzavřeny pouze se svobodným a plným souhlasem nastávajících manželů.

3. Rodina je přirozenou a základní jednotkou společnosti a má nárok na ochranu ze strany společnosti a státu.

Článek 17

1. Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s jinými.
2. Nikdo nesmí být svévolně zbaven svého majetku.

Článek 18

Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství; toto právo zahrnuje v sobě i volnost změnit své náboženství nebo víru, jakož i svobodu projevat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo bohoslužbou a zachováním obřadů.

Článek 19

Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.

Článek 20

1. Každému je zaručena svoboda pokojného shromažďování a sdružení.
2. Nikdo nesmí být nucen, aby byl členem nějakého sdružení.

Článek 21

1. Každý má právo, aby se účastnil vlády své země přímo nebo prostřednictvím svobodně volených zástupců.
2. Každý má právo vstoupit za rovných podmínek do veřejných služeb své země.
3. Základem vládní moci budiž vůle lidí; tato vůle má být vyjádřena pravidelně konanými a správně prováděnými volbami na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva tajným hlasováním nebo jiným rovnocenným postupem, zabezpečujícím svobodu hlasování.

Článek 22

Každý člověk má jako člen společnosti právo na sociální zabezpečení a nárok na to, aby mu byla národním úsilím i mezinárodní součinností a v souladu s prostředky příslušného státu zajištěna hospodářská, sociální a kulturní práva, nezbytná k jeho důstojnosti a svobodnému rozvoji jeho osobnosti.

Článek 23

1. Každý má právo na práci, na svobodnou volbu zaměstnání, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky a na ochranu proti nezaměstnanosti.
2. Každý, bez jakéhokoli rozlišování, má nárok na stejný plat za stejnou práci.
3. Každý, kdo pracuje, má nárok na spravedlivou a uspokojivou odměnu, která by zajišťovala jemu samému a jeho rodině živobytí odpovídající lidské důstojnosti a která by byla doplněna, kdyby toho bylo třeba, jinými prostředky sociální ochrany.
4. Na ochranu svých zájmů má každý právo zakládat odborové organizace a přistupovat k nim.

Článek 24

Každý má právo na odpočinek a na zotavení, zejména také na rozumné omezení pracovních hodin a na pravidelnou placenou dovolenou.

Článek 25

1. Každý má právo na životní úroveň přiměřenou zdraví a blahobytu jeho i jeho rodiny, čítaje v to potravu, šatstvo, bydlení, lékařskou péči a nezbytné sociální služby; má právo na zabezpečení v nezaměstnanosti, v nemoci, při pracovní nezpůsobilosti, při ovdovění, ve stáří nebo v ostatních případech ztráty výdělečných možností, nastalé v důsledku okolností nezávislých na jeho vůli.
2. Mateřství a dětství mají nárok na zvláštní péči a pomoc. Všechny děti, ať manželské či nemanželské, požívají stejné sociální ochrany.

Článek 26

1. Každý má právo na vzdělání. Vzdělání nechtě je bezplatné, alespoň v počátcích a základních stupních. Základní vzdělání má být povinné. Technické a odborné vzdělání budiž obecně přístupné a rovněž vyšší vzdělání má být stejně přístupné všem podle schopností.
2. Vzdělání má směřovat k plnému rozvoji lidské osobnosti a k posílení úcty k lidským právům a základním svobodám. Má pomáhat ke vzájemnému porozumění, snášenlivosti a přátelství mezi všemi národy a skupinami rasovými a náboženskými, jakož i k rozvoji činnosti Organizace spojených národů pro zachování míru.
3. Rodiče mají přednostní právo volit druh vzdělání pro své děti.

Článek 27

1. Každý má právo svobodně se účastnit kulturního života společnosti, těšit se z umění a podílet se na vědeckém pokroku a jeho výsledcích.
2. Každý má právo na ochranu morálních a materiálních zájmů vyplývajících z každé vědecké, literární nebo umělecké činnosti, jejímž autorem je.

Článek 28

Každý má právo na to, aby vládl takový společenský mezinárodní řád, ve kterém by práva a svobody v této deklaraci byly úplně uskutečněny.

Článek 29

1. Každý má povinnost vůči společnosti, v níž jedině může volně a plně rozvinout svoji osobnost.
2. Každý je při výkonu svých práv a svobod podroben jen takovým omezením, která stanoví zákon výhradně za tím účelem, aby bylo zajištěno uznávání a zachování práv a svobod ostatních a vyhověno spravedlivým požadavkům morálky, veřejného pořádku a obecného blaha v demokratické společnosti.
3. Výkon těchto práv a svobod nesmí být v žádném případě v rozporu s cíli a zásadami Organizace spojených národů.

Článek 30

Nic v této deklaraci nemůže být vykládáno, jako by dávalo kterémukoli státu, kterékoli skupině nebo osobě jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů, které by směřovaly k potlačení některého z práv nebo některé ze svobod v této deklaraci uvedených.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (stručný obsah)

- Pakt byl přijat Valným shromážděním OSN 16. prosince 1966 a vstoupil v platnost 23. března 1976. Do konce roku 2001 jej ratifikovalo 147 států.
- Dále upřesňuje občanská a politická práva a svobody uvedené ve Všeobecné deklaraci lidských práv.
- Podle článku 1 se státy zavazují, že budou podporovat a respektovat právo národů na sebeurčení. Tento článek dále uznává právo národů na svobodné disponování a obchodování se svým přírodním bohatstvím a zdroji.

Jednotlivcům Pakt přiznává mimo jiné tato práva:

Článek 2

Právo na právní ochranu v případě porušení uznaných práv, a to i tehdy, když se porušení práva dopustily osoby jednajících v úřední funkci

Článek 3

Stejná práva mužů a žen na užívání všech občanských a politických práv

Článek 6

Právo na život

Článek 7

Zákaz nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání

Článek 8

Zákaz otroctví a nevolnictví

Článek 9

Právo na svobodu a osobní bezpečnost a zákaz svěvolného zatčení či zadržení

Článek 11

Zákaz věznění pro neschopnost dostát smluvnímu závazku

Článek 12

Právo na svobodu pohybu

Článek 14

Právo na rovnost před zákonem, na presumpci nevinu a na spravedlivé a veřejné vyslechnutí nestranným soudem

Článek 16

Právo na uznání právní osobnosti

Článek 17

Právo na soukromí a jeho zákonnou ochranu

Článek 18

Svoboda myšlení, svědomí a náboženství

Článek 19

Svoboda názoru a projevu

Článek 20

Zákaz válečné propagandy a národní, rasové nebo náboženské nenávisť

Článek 21

Právo na pokojné shromažďování

Článek 22

Právo na svobodu sdružování

Článek 23

Právo uzavřít sňatek a založit rodinu

Článek 24

Práva dětí (postavení nezletilce, státní příslušnost, registrace a jméno)

Článek 25

Právo podílet se na vedení veřejných záležitostí, volit a být volen a vstoupit do veřejných služeb

Článek 26

Právo na rovnost před zákonem a na stejnou ochranu zákona

Článek 27

Právo příslušníků náboženských, etnických nebo jazykových menšin na užívání vlastní kultury, projevování vlastního náboženství a používání vlastního jazyka

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (stručný obsah)

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (1966) tvoří společně s Všeobecnou deklarací lidských práv (1948) a Mezinárodním paktem o občanských a politických právech (1966) mezinárodní „listinu práv“. V souladu s Všeobecnou deklarací oba pakty uznávají, že „... ideálu svobodné lidské bytosti těšící se občanské a politické svobodě a svobodě od strachu a nedostatku je možno dosáhnout jen tehdy, jestliže budou vytvořeny takové podmínky, v nichž bude moci každý požívat svých občanských a politických práv, jakož i svých práv hospodářských, sociálních a kulturních“.

Článek 1

Všechny národy mají právo na sebeurčení, zahrnující právo na určení svého politického zřízení a svobodné uskutečňování hospodářského, sociálního a kulturního vývoje.

Článek 2

Každý stát, který je smluvní stranou Paktu, se zavazuje podniknout při maximálním využití svých zdrojů kroky k postupnému dosažení plného uskutečnění uznaných práv. Každý má stejná práva bez jakéhokoli rozlišování.

Článek 3

Státy se zavazují, že zajistí rovná práva mužů a žen při užívání všech práv uvedených v tomto Paktu.

Článek 4

Tato práva mohou být omezena, pouze pokud je to slučitelné s jejich povahou a výhradně za účelem podpory obecného blaha v demokratické společnosti.

Článek 5

Žádná osoba, skupina ani vláda nemají právo potlačovat jakékoli z těchto práv.

Článek 6

Každý má právo na práci, které zahrnuje právo vydělávat si na živobytí prací, kterou si svobodně vybere nebo přijme.

Článek 7

Každý má právo na spravedlivé pracovní podmínky, na spravedlivou mzdu zajišťující slušný život jemu i jeho rodině, na stejnou odměnu za práci stejné hodnoty, na bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky, na stejnou příležitost dosáhnout povýšení a na odpočinek a zotavení.

Článek 8

Každý má právo zakládat odborové organizace a vstupovat do nich a právo na stávkou.

Zdroj: Minnesota Human Rights Resource Center a Centrum OSN pro lidská práva, *The International Bill of Rights, Fact Sheet #2*.

Článek 9

Každý má právo na sociální zabezpečení, které zahrnuje právo na sociální pojištění.

Článek 10

Nejširší ochrana a pomoc by měla být poskytnuta rodině. Sňatek musí být uzavřen na základě svobodného souhlasu obou snoubenců. Zvláštní ochrana by měla být poskytována matkám. Zvláštní opatření by měla být činěna pro ochranu dětí bez jakékoli diskriminace. Děti a mládež by měly být ochraňovány před hospodářským vykořisťováním. Jejich zaměstnávání škodlivou nebo nebezpečnou prací by mělo být trestné. Měla by být stanovena věková hranice, pod kterou by námezdní dětská práce měla být zakázána.

Článek 11

Každý má právo na přiměřenou životní úroveň pro sebe i svoji rodinu, a to včetně dostatečné výživy, šatstva a bytu. Každý má právo na osvobození od hladu.

Článek 12

Každý má právo na užívání nejvýše dosažitelné úrovně fyzického a duševního zdraví.

Článek 13

Každý má právo na vzdělání. Základní vzdělání by mělo být pro všechny povinné a bezplatné.

Článek 14

Státy, v nichž není povinné bezplatné základní vzdělání dostupné všem, se zavazují vypracovat plán na jeho zavedení.

Článek 15

Každý má právo účastnit se kulturního života a užívat plodů vědeckého pokroku.

Pakt je právně závazný. Jeho dodržování kontroluje Výbor pro lidská práva zřízený podle článku 28.

Úmluva o právech dítěte

(stručný obsah)

- Úmluva o právech dítěte je nejužší nástrojem na ochranu lidských práv. Ratifikovaly ji všechny státy světa kromě dvou. Úmluva slučuje v jediném dokumentu všechny typy lidských práv – práva občanská, politická, ekonomická, sociální i kulturní.
- Byla přijata Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1989 a vstoupila v platnost v září 1990.
- V jednačtyřiceti článcích uvádí práva, která by měla být zaručena všem dětem do osmnácti let.

Článek 1

Definice dítěte: každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu není zletilosti dosaženo dříve.

Článek 2

Práva přiznaná Úmluvou by měla být zajištěna bez jakékoli diskriminace.

Článek 3

Při jakékoli činnosti týkající se dětí musí být předním hlediskem zájem dítěte.

Článek 5

Státy se zavazují respektovat odpovědnost, práva a povinnosti rodičů nebo širší rodiny.

Článek 6

Každé dítě má přirozené právo na život.

Článek 7

Dítě má právo na jméno, na státní příslušnost, právo znát své rodiče a právo na jejich péči.

Článek 8

Dítě má právo na totožnost a státní příslušnost.

Článek 9

Dítě má právo *nebýt odděleno od svých rodičů*; k takovému oddělení může dojít pouze na základě soudního rozhodnutí a jestliže je potřebné v zájmu dítěte.

Článek 12

Dítě má právo vyjadřovat své názory ve všech záležitostech, které se jej dotýkají; jeho názorům musí být věnována patřičná pozornost.

Článek 13

Dítě má právo na svobodu projevu, která zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu.

Článek 14

Dítě má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.

Článek 15

Dítě má právo na svobodu sdružování a pokojného shromažďování.

Článek 16

Žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do svého soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence; má právo na ochranu před nezákonnými útoky na svoji čest a pověst.

Článek 17

Stát by měl dítěti zabezpečit přístup k informacím a materiálům z národních i mezinárodních zdrojů.

Článek 18

Rodiče mají prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte.

Článek 19

Stát učiní všechna potřebná zákonná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dětí před jakýmkoli tělesným či duševním násilím, urážením, zneužíváním, zanedbáváním, nedbalým zacházením, týráním nebo vykořisťováním.

Článek 24

Dítě má právo na dosažení nejvyšší dosažitelné úrovně zdravotního stavu s důrazem na základní lékařskou péči a rozvoj preventivní zdravotní péče.

Článek 26

Dítě má právo na výhody sociálního zabezpečení.

Článek 27

Dítě má právo na životní úroveň nezbytnou pro jeho tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální rozvoj.

Článek 28

Dítě má právo na vzdělání. Stát zavede pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání, bude podporovat různé formy středního vzdělání a učiní je dostupné všem dětem. Kázeň ve škole má být zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte.

Článek 29

Výchova dítěte má směřovat k rozvoji jeho osobnosti, nadání a schopností, má posilovat úctu k lidským právům a základním svobodám, má připravovat dítě na zodpovědný život ve svobodné společnosti v duchu míru, přátelství, porozumění, snášenlivosti a rovnosti a rozvíjet úctu k přírodnímu prostředí.

Článek 30

Dítě má právo na užívání vlastní kultury.

Článek 31

Dítě má právo na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti.

Článek 32

Dítě má právo na ochranu před hospodářským vykořisťováním a před vykonáváním jakékoli práce, která ohrožuje jeho život a rozvoj.

Článek 33

Dítě by mělo být chráněno před nezákonným užíváním drog.

Článek 34

Dítě by mělo být chráněno před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání, před využíváním k prostituci nebo jiným nezákonným sexuálními praktikám, k pornografii a k výrobě pornografických materiálů.

Článek 38

Stát přijme všechna proveditelná opatření k ochraně dětí postižených ozbrojeným konfliktem a k péči o ně.

Článek 40

Každému dítěti obviněnému ze spáchání *přestupku nebo trestného činu* by mělo být zaručeno, že bude považováno za nevinné, dokud mu nebude prokázána vina, že bude mít při přípravě své obhajoby právní pomoc, že nebude nuceno vypovídat nebo přiznávat vinu, že bude plně respektováno jeho soukromí a že se s ním bude zacházet způsobem odpovídajícím jeho věku, okolnostem a jeho blahu. Za trestné činy spáchané osobami mladšími osmnácti let nesmí být udělen trest smrti ani odnětí svobody na doživotí bez možnosti propuštění.

Plné znění Úmluvy lze stáhnout z mnoha internetových stránek, např. ze stránek OSN www.osn.cz.

Evropská úmluva o lidských právech

(stručný obsah)

Úmluva byla podepsána v Římě 4. listopadu 1950 a vstoupila v platnost roku 1953. Státy podle ní zaručují základní občanská a politická práva právního státu nejen vlastním občanům, ale všem osobám podléhajícím jejich jurisdikci. Úmluva dále zřizuje soud, jemuž mohou státy či jednotlivci podávat stížnosti na porušování přiznaných práv. Není nutné, aby byla Úmluva začleněna do právních řádů jednotlivých států. Uplatňuje se zde teorie mezinárodního práva, podle níž mají mezinárodní úmluvy týkající se lidských práv přednost před legislativou a praxí suverénních států.

Jaká práva jsou garantována?

Právo na život (článek 2)

Článek 2 chrání jednotlivce před smrtí úmyslně způsobenou státem. Nevylučuje však použití trestu smrti, pokud je proveden v souladu se zákonem. V roce 1985 byl přijat protokol č. 6 o zrušení trestu smrti v době míru. Nový protokol o zrušení trestu smrti se připravuje.

Právo na svobodu a osobní bezpečnost (článek 5)

Článek 5 chrání jednotlivce před svévolným zatčením nebo zadržením a přiznává jim základní procesní práva. Jeho ustanovení rozšiřuje článek 1 protokolu č. 4, který zakazuje uvěznění pro neschopnost dostát smluvnímu závazku.

Právo na spravedlivý proces v občanských i trestních záležitostech (článek 6)

Toto právo doplňuje článek 13, který zaručuje právo na účinné opravné prostředky před národním orgánem. Článek 6 obsahuje podmínku, že případ musí být projednán v "přiměřené lhůtě". Stížnosti na porušování tohoto ustanovení patří k nejčastěji podávaným. Princip spravedlivého procesu dále doplňuje pravidlo, že trestní právo nesmí být retroaktivní (článek 7), jakož i právo na odvolání v trestních záležitostech, právo na odškodnění za nezákonné odsouzení a právo ne být souzen nebo trestán dvakrát za tentýž trestný čin (články 2, 3 a 4 protokolu č. 7)

Právo na respektování rodinného a soukromého života, domova a korespondence (článek 8)

S tímto právem souvisí právo na uzavření manželství a založení rodiny (článek 12).

Rovnost práv a povinností mezi manželi v době trvání manželství (článek 5 protokolu č. 7)

Úmluva zřizuje Evropský soud pro lidská práva, který se zabývá stížnostmi podanými jednotlivci i mezistátními případy. Soudci jsou zcela nezávislí a jsou voleni Parlamentním shromážděním. Na výkon rozsudků dohlíží Výbor ministrů Rady Evropy, který zajišťuje, že stát přijme vhodná opravná opatření, například nové správní postupy nebo zákony.

Zdroj: Generální ředitelství Rady Evropy pro lidská práva, www.coe.int/T/E/Human_rights.

Právo na svobodu projevu, včetně svobody tisku (článek 10)

Tyto požadavky jsou logickým vyústěním práv garantovaných článkem 9 (svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání).

Svoboda pokojného shromažďování a sdružování (článek 11)

Právo na pokojné užívání vlastního majetku (článek 1 protokolu č. 1)

Právo na vzdělání (článek 2 protokolu č. 1)

Právo na svobodné volby (článek 3 protokolu č. 1)

Svoboda pohybu a svoboda zvolit si místo pobytu (článek 2 protokolu č. 4)

Co je zakázáno?

Mučení a nelidské či ponižující zacházení nebo trestání (článek 3)

Otroctví, nevolnictví a nucená práce (článek 4)

Diskriminace při užívání práv a svobod přiznaných touto úmluvou (článek 14)

Vyhoštění státních občanů, znemožnění jejich vstupu na území státu a kolektivní vyhoštění cizinců (články 3 a 4 protokolu č. 4)

Cizince, jimž hrozí vyhoštění ze země, také chrání procesní záruky garantované článkem 1 protokolu č. 7.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolu číslo 11

4. listopadu 1950

Text Úmluvy byl novelizován ustanoveními protokolu č. 3, který vstoupil v platnost 21. září 1970, protokolu č. 5, který vstoupil v platnost 20. prosince 1971, a protokolu č. 8, který vstoupil v platnost 1. ledna 1990. Zahrnovala rovněž text protokolu č. 2, který byl podle svého článku 5, odstavce 3 nedílnou součástí Úmluvy od jeho vstupu v platnost 21. září 1970. Všechna ustanovení, která byla doplněna či pozměněna těmito protokoly, nahrazuje protokol č. 11, který vstoupil v platnost 1. listopadu 1998. Od tohoto data je zrušen protokol č. 9, který vstoupil v platnost 1. října 1994, a protokol č. 10 pozbyl smyslu.

Podepsané vlády, členové Rady Evropy,

- majíce na zřeteli Všeobecnou deklaraci lidských práv vyhlášenou Valným shromážděním Organizace spojených národů 10. prosince 1948;
- majíce na zřeteli, že tato deklarace směřuje k zabezpečení všeobecného a účinného uznávání a dodržování práv v ní vyhlášených;
- majíce na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy, a že jedním ze způsobů, jak se má tento cíl uskutečňovat, je ochrana a další rozvoj lidských práv a základních svobod;
- znovu potvrzující svoji hlubokou víru v ty základní svobody, které jsou základem spravedlnosti a míru ve světě a které jsou nejlépe zachovávané na jedné straně účinnou politickou demokracií a na druhé straně společným pojetím a dodržováním lidských práv, na němž závisí;
- rozhodnuty, jakožto vlády evropských států, které jsou stejného smýšlení a mají společné dědictví politických tradic, ideálů, svobody a právního státu, podniknout první kroky ke kolektivnímu zaručení některých práv vyhlášených ve Všeobecné deklaraci;

dohodly se na následujícím:

Článek 1 – Povinnost respektovat lidská práva

Vysoké smluvní strany přiznávají každému, kdo podléhá jejich jurisdikci, práva a svobody uvedené v Hlavě I této Úmluvy.

Hlava I – Práva a svobody

Článek 2 – Právo na život

1. Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest.
2. Zbavení života se nebude považovat za způsobené v rozporu s tímto článkem, jestliže bude vyplývat z použití síly, které není víc než zcela nezbytné, při:
 - a) obraně každé osoby proti nezákonnému násilí;
 - b) provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené;
 - c) zákonně uskutečněné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury.

Článek 3 – Zákaz mučení

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

Článek 4 – Zákaz otroctví a nucené práce

1. Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví.
2. Od nikoho se nebude vyžadovat, aby vykonával nucené nebo povinné práce.
3. Za "nucenou nebo povinnou práci" se pro účely tohoto článku nepovažuje:
 - a) práce běžně požadovaná při výkonu trestu uloženého podle článku 5 této Úmluvy nebo v době podmíněného propuštění z tohoto trestu;
 - b) služba vojenského charakteru nebo v případě osob, které odmítají vojenskou službu z důvodů svědomí v zemích, kde je takové odmítnutí vojenské služby uznáváno, jiná služba vyžadovaná místo povinné vojenské služby;
 - c) služba vyžadovaná v případě nouze nebo pohromy, která ohrožuje život nebo blaho společnosti;
 - d) práce nebo služba, která tvoří součást běžných občanských povinností.

Článek 5 – Právo na svobodu a osobní bezpečnost

1. Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:
 - a) zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem;
 - b) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby proto, že se nepodrobila rozhodnutí vydanému soudem podle zákona, nebo proto, aby bylo zaručeno splnění povinnosti stanovené zákonem;
 - c) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání;
 - d) jiné zbavení svobody nezletilého na základě zákonného rozhodnutí pro účely výchovného dohledu nebo jeho zákonné zbavení svobody pro účely jeho předvedení před příslušný orgán;
 - e) zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků;
 - f) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby, aby se zabránilo jejímu nepovolenému vstupu na území, nebo osoby, proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání.

2. Každý, kdo je zatčen, musí být seznámen neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, s důvody svého zatčení a s každým obviněním proti němu.
3. Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c) tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotčená osoba dostaví k přelíčení.
4. Každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.
5. Každý, kdo byl obětí zatčení nebo zadržení v rozporu s ustanoveními tohoto článku, má nárok na odškodnění.

Článek 6 – Právo na spravedlivý proces

1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého, nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.
2. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.
3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:
 - a) být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu;
 - b) mít přiměřený čas a možnost k přípravě své obhajoby;
 - c) obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují;
 - d) vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě;
 - e) mít bezplatnou pomoc tlumočnicka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem nebo tímto jazykem nemluví.

Článek 7 – Zákaz trestu bez zákona

1. Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.

2. Tento článek nebrání souzení a potrestání osoby za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, bylo trestné podle obecných právních zásad uznávaných civilizovanými národy.

Článek 8 – Právo na respektování rodinného a soukromého života

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydli a korespondence.
2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Článek 9 – Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

1. Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání; toto právo zahrnuje svobodu změnit své náboženské vyznání nebo přesvědčení, jakož i svobodu projevat své náboženské vyznání nebo přesvědčení sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, bohoslužbou, vyučováním, prováděním náboženských úkonů a zachováváním obřadů.
2. Svoboda projevat náboženské vyznání a přesvědčení může podléhat jen omezením, která jsou stanovena zákony a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Článek 10 – Svoboda projevu

1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.
2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.

Článek 11 – Svoboda shromažďování a sdružování

1. Každý má právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružovat se s jinými, včetně práva zakládat na obranu svých zájmů odbory nebo vstupovat do nich.
2. Na výkon těchto práv nemohou být uvalena žádná omezení kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. Tento článek nebrání uvalení zákonných omezení na výkon těchto práv příslušníky ozbrojených sil, policie a státní správy.

Článek 12 – Právo uzavřít manželství

Muži a ženy, způsobilí věkem k uzavření manželství, mají právo uzavřít manželství a založit rodinu v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují výkon tohoto práva.

Článek 13 – Právo na účinné opravné prostředky

Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.

Článek 14 – Zákaz diskriminace

Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.

Článek 15 – Odstoupení od závazků v případě ohrožení

1. V případě války nebo jakéhokoli jiného veřejného ohrožení státní existence může každá Vysoká smluvní strana přijmout opatření k odstoupení od závazků stanovených v této Úmluvě v rozsahu přísně vyžadovaném naléhavostí situace, pokud tato opatření nebudou neslučitelná s ostatními závazky podle mezinárodního práva.
2. Podle tohoto ustanovení nelze odstoupit od článku 2, kromě úmrtí vyplývajících z dovolených válečných činů, a článku 3, 4 (odstavec 1) a 7.
3. Každá Vysoká smluvní strana, využívající svého práva na odstoupení, bude v plném rozsahu informovat generálního tajemníka Rady Evropy o opatřeních, která přijala, a o jejich důvodech. Generálního tajemníka Rady Evropy bude rovněž informovat o tom, kdy tato opatření pozbyla platnosti a kdy ustanovení Úmluvy budou znovu prováděna v plném rozsahu.

Článek 16 – Omezení politické činnosti cizinců

Nic v článcích 10, 11 a 14 nemůže být považováno za bránící Vysokým smluvním stranám uvalit omezení na politickou činnost cizinců.

Článek 17 – Zákaz zneužití práv

Nic v této Úmluvě nemůže být vykládáno tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů zaměřených na zničení kteréhokoli ze zde přiznaných práv a svobod nebo na omezení těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví.

Článek 18 – Ohraničení možnosti omezení práv

Omezení, jež tato Úmluva připouští pro uvedená práva a svobody, nesmějí být využívána k jinému účelu než k tomu, pro který byla určena.

*Hlava II – Evropský soud pro lidská práva***Článek 19 – Ustavení Soudu**

K zajištění plnění závazků, přijatých Vysokými smluvními stranami v Úmluvě a Protokolech k ní, se zřizuje Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“). Soud vykonává svoji činnost jako stálý úřad.

Článek 20 – Počet soudců

Počet soudců tvořících Soud je roven počtu Vysokých smluvních stran.

Článek 21 – Podmínky výkonu funkce

1. Soudci musejí mít vysoký morální charakter a splňovat podmínky vyžadované pro výkon vysokých soudních funkcí nebo být uznávanými právníky.
2. Soudci zasedají v Soudu jako soukromé osoby.
3. Ve svém funkčním období nemohou soudci vykonávat činnost neslučitelnou s jejich nezávislostí a nestranností nebo s požadavky stálého úřadu; o všech otázkách vyvolaných použitím tohoto odstavce rozhoduje Soud.

Článek 22 – Volby soudců

1. Soudci jsou Parlamentním shromážděním voleni za každou Vysokou smluvní stranu většinou odevzdaných hlasů ze seznamu tří kandidátů předložených Vysokou smluvní stranou.
2. Stejný postup se použije při doplňování Soudu v případě přistoupení nových Vysokých smluvních stran a při obsazování příležitostně uvolněných míst.

Článek 23 – Funkční období

1. Soudci jsou voleni na období šesti let. Mohou být zvoleni znovu. Funkční období poloviny soudců zvolených při prvních volbách však skončí koncem třetího roku.
2. Soudci, jejichž funkční období skončí uplynutím počátečního tříletého období, budou určeni losem generálního tajemníka Rady Evropy ihned poté, co budou zvoleni.
3. Aby se v rámci možností zabezpečilo, že dojde k obměně jedné poloviny soudců každé tři roky, může Parlamentní shromáždění rozhodnout, dříve než přikročí k jakémukoli další volbě, že funkční období jednoho nebo více soudců, kteří mají být zvoleni, bude mít jinou délku než šest let, avšak ne více než devět let a ne méně než tři roky.
4. V případě, kdy se jedná o více než jedno funkční období a kdy Parlamentní shromáždění bude postupovat podle předchozího odstavce, přidělí se tato období losem generálního tajemníka Rady Evropy ihned po volbách.
5. Soudce, který byl zvolen, aby nahradil soudce, jehož funkční období neskončilo, zastává funkci po zbytek funkčního období svého předchůdce.
6. Funkční období soudců skončí dosažením věku 70 let.
7. Soudci zastávají funkci, dokud nejsou nahrazeni. Poté, co byli nahrazeni, však pokračují v projednávání těch případů, které již posuzují.

Článek 24 – Odvolání

Žádný soudce nesmí být zbaven svého úřadu, pokud ostatní soudci dvoutřetinovou většinou nerozhodnou o tom, že přestal splňovat požadované podmínky.

Článek 25 – Kancelář a referendáři

Soud má kancelář, jejíž úkoly a organizaci stanoví jednací řád Soudu. Soudu pomáhají referendáři.

Článek 26 – Plénum Soudu

Plénum Soudu

- a) volí na tříleté období svého předsedu a jednoho nebo dva místopředsedy; tito mohou být zvoleni znovu,
- b) zřizuje senáty na pevně stanovené období,
- c) volí předsedy senátů Soudu; tito mohou být zvoleni znovu,
- d) přijímá jednací řád Soudu,
- e) volí vedoucího kanceláře a jednoho nebo více zástupců vedoucího kanceláře.

Článek 27 – Výbory, senáty a Velký senát

1. K projednání předložených případů zasedá Soud ve výborech složených ze tří soudců, v senátech složených ze sedmi soudců a ve Velkém senátu složeném ze sedmnácti soudců. Senáty Soudu zřizují výbory na pevně stanovené období.
2. Členem senátu a Velkého senátu bude ex officio soudce zvolený za dotčenou smluvní stranu nebo, pokud takový není nebo není schopen zasedat, osoba jím určená, aby zasedala jako soudce.
3. Velký senát se dále skládá z předsedy soudu, místopředsedů, předsedů senátů a dalších soudců vybraných v souladu s jednacím řádem Soudu. Je-li případ podle článku 43 předán Velkému senátu, nemůže v něm zasedat soudce ze senátu, který vydal rozsudek, s výjimkou předsedy senátu a soudce, který zasedal za dotčenou smluvní stranu.

Článek 28 – Prohlášení výboru o nepřijatelnosti

Výbor může jednomyslně prohlásit za nepřijatelnou nebo vyškrtnout ze svého seznamu případů individuální stížnost podanou podle článku 34, pokud takové rozhodnutí může být učiněno bez dalšího přezkoumání. Toto rozhodnutí je konečné.

Článek 29 – Rozhodnutí senátu o přijatelnosti a ve věci individuálních stížností

1. Není-li učiněno rozhodnutí podle článku 28, rozhodne senát o přijatelnosti a ve věci individuálních stížností podaných podle článku 34.
2. Senát rozhodne o přijatelnosti a meritě mezistátních stížností podaných podle článku 33.
3. Rozhodnutí o přijatelnosti se přijímá odděleně, pokud Soud ve výjimečných případech nerozhodne jinak.

Článek 30 – Vzdání se pravomoci ve prospěch Velkého senátu

Pokud případ projednávaný senátem vyvolává závažnou otázku týkající se výkladu Úmluvy nebo Protokolů k ní nebo pokud by se rozhodnutí senátu o otázce jím projednávané mohlo dostat do rozporu s rozsudkem dříve Soudem vyneseným, může se senát v kterémkoliv okamžiku před vynesením rozsudku vzdát pravomoci ve prospěch Velkého senátu, pokud proti tomu ani jedna strana případu nic nenamítá.

Článek 31 – Pravomoci Velkého senátu

Velký senát

- a) rozhoduje o stížnostech podaných buď podle článku 33, nebo článku 34, jestliže se senát vzdal své pravomoci podle článku 30 nebo pokud mu byl případ postoupen podle článku 43, a

- b) posuzuje stížnosti o posudky předkládané podle článku 47.

Článek 32 – Pravomoc Soudu

1. Pravomoc Soudu se vztahuje na všechny věci týkající se výkladu a použití Úmluvy a Protokolů k ní, které jsou Soudu předkládány podle ustanovení článků 33, 34 a 47.
2. Spory o pravomoc Soudu rozhodne Soud.

Článek 33 – Mezistátní případy

Každá vysoká smluvní strana může oznámit Soudu každé údajné porušení ustanovení Úmluvy a Protokolů k ní jinou Vysokou smluvní stranou.

Článek 34 – Individuální stížnosti

Soud může přijímat stížnosti od každé fyzické osoby, nevládní organizace nebo skupiny jednotlivců považujících se za oběti v důsledku porušení práv přiznaných Úmluvou a Protokoly k ní jednou z Vysokých smluvních stran. Vysoké smluvní strany se zavazují, že nebudou nijak bránit účinnému výkonu tohoto práva.

Článek 35 – Podmínky přijatelnosti

1. Soud se může věcí zabývat až po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků podle všeobecně uznávaných pravidel mezinárodního práva a ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy bylo přijato konečné rozhodnutí.
2. Soud se nebude zabývat žádnou individuální stížností předloženou podle článku 34, která je
 - a) anonymní, nebo
 - b) v podstatě stejná jako stížnost již předtím projednávaná Soudem anebo již předložená jinému mezinárodnímu vyšetřovacímu nebo smírčímu orgánu a pokud neobsahuje žádné nové důležité skutečnosti.
3. Soud prohlásí za nepřijatelnou každou individuální stížnost předloženou podle článku 34, kterou pokládá za neslučitelnou s ustanoveními Úmluvy nebo Protokolů k ní, zjevně nepodloženou nebo za zneužívající právo podat stížnost.
4. Soud zamítne každou stížnost, kterou považuje za nepřijatelnou podle tohoto článku. Může tak učinit v kterémkoliv stadiu řízení.

Článek 36 – Intervence třetí strany

1. Vysoká smluvní strana, jejímž státním příslušníkem je stěžovatel, má ve všech případech projednávaných před senátem nebo Velkým senátem právo předložit písemná vyjádření a účastnit se slyšení.
2. Předseda Soudu může v zájmu řádného výkonu spravedlnosti vyzvat každou Vysokou smluvní stranu, která není stranou v řízení, nebo každou dotčenou osobu, která není stěžovatelem, aby předložily písemná vyjádření nebo se účastnily slyšení.

Článek 37 – Vyškrtnutí stížností

1. Soud může v kterémkoliv stadiu řízení rozhodnout o vyškrtnutí stížnosti ze svého seznamu případů, jestliže okolnosti vedou k závěru, že

- a) stěžovatel netrvá na své stížnosti, nebo
 - b) věc již byla vyřešena, nebo
 - c) z jakéhokoliv jiného Soudem zjištěného důvodu již nadále není důvodné pokračovat v posuzování stížnosti. Soud však pokračuje v posuzování stížnosti, vyžaduje-li to dodržování lidských práv zaručených Úmluvou a Protokoly k ní.
2. Soud může rozhodnout o navrácení stížnosti do svého seznamu případů, jestliže se domnívá, že okolnosti takový krok odůvodňují.

Článek 38 – Posouzení případu a řízení o smírném urovnání

1. Jestliže Soud uzná stížnost za přijatelnou,
 - a) za účelem zjištění skutečností pokračuje v projednávání případu společně se zástupci stran a, je-li to zapotřebí, provede šetření, pro jehož účinné provedení poskytnou zúčastněné státy všechny nezbytné prostředky,
 - b) poskytuje všestrannou pomoc zúčastněným stranám s cílem dosáhnout smírného urovnání záležitosti na základě dodržování lidských práv, jak jsou stanovena Úmluvou a Protokoly k ní.
2. Řízení vedené podle odstavce 1 b) je důvěrné.

Článek 39 – Dosažení smírného urovnání

Je-li dosaženo smírného urovnání, vyškrtne Soud případ ze svého seznamu formou rozhodnutí, které se omezí na stručné vyličení skutečností a přijatého řešení.

Článek 40 – Veřejnost slyšení a přístup k dokumentům

1. Slyšení jsou veřejná, pokud Soud z důvodu výjimečných okolností nerozhodne jinak.
2. Dokumenty uložené u vedoucího kanceláře jsou přístupné veřejnosti, pokud předseda Soudu nerozhodne jinak.

Článek 41 – Spravedlivé zadostiučnění

Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučnění.

Článek 42 – Rozsudky senátu

Rozsudky senátu se stávají konečnými v souladu s ustanoveními článku 44 odst. 2.

Článek 43 – Postoupení Velkému senátu

1. V tříměsíční lhůtě ode dne rozsudku senátu mohou strany případu požádat ve výjimečných případech o postoupení případu Velkému senátu.
2. Kolegium pěti soudců Velkého senátu žádosti vyhoví, jestliže případ vyvolává závažnou otázku týkající se výkladu nebo použití Úmluvy nebo Protokolů k ní nebo závažný problém obecného významu.
3. Pokud porota žádost přijme, Velký senát o případu rozhodne formou rozsudku.

Článek 44 – Konečnost rozsudku

1. Rozsudek Velkého senátu je konečný.
2. Rozsudek senátu se stane konečným,
 - a) jakmile strany prohlásí, že nebudou žádat o postoupení případu Velkému senátu, nebo
 - b) po uplynutí tříměsíční lhůty ode dne vynesení rozsudku, jestliže nebylo požádáno o postoupení případu Velkému senátu, nebo
 - c) jakmile kolegium soudců Velkého senátu zamítne žádost podle článku 43.
3. Konečný rozsudek se zveřejní.

Článek 45 – Odůvodnění rozsudku a rozhodnutí

1. Rozsudky a rozhodnutí o přijatelnosti nebo nepřijatelnosti stížnosti musí být zdůvodněny.
2. Jestliže rozsudek nebo jeho část nevyjadřuje jednomyslný názor soudců, je každý soudce oprávněn připojit k němu svůj odlišný názor.

Článek 46 – Závaznost a výkon rozsudku

1. Vysoké smluvní strany se zavazují, že se budou řídit konečným rozsudkem Soudu ve všech případech, jichž jsou stranami.
2. Konečný rozsudek Soudu se doručuje Výboru ministrů, který dohlíží na jeho výkon.

Článek 47 – Posudky

1. Soud může na žádost Výboru ministrů vydávat posudky o právních otázkách týkajících se výkladu Úmluvy a Protokolů k ní.
2. Takové posudky se nesmějí zabývat otázkami, které se vztahují k obsahu nebo rozsahu práv či svobod stanovených v hlavě I Úmluvy a v Protokolech k ní, ani jinými otázkami, které by Soud nebo Výbor ministrů mohly posuzovat v důsledku jakéhokoliv řízení, jež může být zahájeno v souladu s Úmluvou.
3. Rozhodnutí Výboru ministrů požádat o posudek Soud vyžaduje většinu hlasů zástupců oprávněných zasedat ve Výboru.

Článek 48 – Poradní pravomoc Soudu

Soud rozhodne, zda žádost o posudek podaná Výborem ministrů spadá do jeho pravomoci stanovené v článku 47.

Článek 49 – Odůvodnění posudků

1. Soud svůj posudek odůvodní.
2. Jestliže posudek nevyjadřuje zcela nebo částečně jednomyslný názor soudců, má každý soudce právo k němu připojit vlastní názor.
3. Posudky Soudu se zasílají Výboru ministrů.

Článek 50 – Výlohy Soudu

Výlohy Soudu hradí Rada Evropy.

Článek 51 – Výsady a imunity soudců

Soudci požívají během výkonu svých funkcí výsad a imunit uvedených v článku 40 Statutu Rady Evropy a v dohodách na jeho základě uzavřených.

Hlava III – Různá ustanovení

Článek 52 – Žádost generálního tajemníka

Každá Vysoká smluvní strana poskytne na žádost generálního tajemníka Rady Evropy požadované vysvětlení o způsobu, jak její vnitrostátní právo zajišťuje účinné provádění všech ustanovení této Úmluvy.

Článek 53 – Ochrana zaručených lidských práv

Nic v této Úmluvě nebude vykládáno tak, jako by omezovalo nebo rušilo lidská práva a základní svobody, které mohou být uznány zákony každé Vysoké smluvní strany nebo každou jinou Úmluvou, již je stranou.

Článek 54 – Pravomoci Výboru ministrů

Nic v této Úmluvě nebrání pravomocem, které přiznal Výboru ministrů Statut Rady Evropy.

Článek 55 – Vyloučení jiného způsobu urovnání sporu

S výhradou zvláštního ujednání Vysoké smluvní strany souhlasí, že mezi sebou nepoužijí smluv, úmluv nebo prohlášení, které jsou mezi nimi v platnosti, k tomu, aby předkládaly formou žalob spory vyplývající z výkladu nebo provádění této Úmluvy jiným způsobem urovnání, než je stanoveno v této Úmluvě.

Článek 56 – Územní působnost

1. Každý stát může při ratifikaci nebo kdykoli později prohlásit sdělením generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, že tato Úmluva se bude podle odstavce 4 tohoto článku vztahovat na všechna nebo kterákoliv z území, za jejichž mezinárodní styky je odpovědná.
2. Úmluva se bude vztahovat na jedno nebo více území uvedených ve sdělení počínaje třicátým dnem následujícím po přijetí tohoto sdělení generálním tajemníkem Rady Evropy.
3. Na uvedených územích budou ustanovení této Úmluvy prováděna s přihlédnutím k místním potřebám.
4. Každý stát, který učiní prohlášení podle prvního odstavce tohoto článku, může kdykoli později prohlásit jménem jednoho nebo více území, kterých se toto prohlášení týká, že uznává pravomoc Soudu k tomu, aby přijímal stížnosti osob, nevládních organizací nebo skupin jednotlivců podle ustanovení článku 34 Úmluvy.

Článek 57 – Výhrady

1. Každý stát může při podpisu této Úmluvy nebo uložení své ratifikační listiny učinit výhradu ke kterémukoli ustanovení Úmluvy, pokud zákon, který v té době platí na jeho území, není v souladu s tímto ustanovením. Výhrady všeobecné povahy nejsou podle tohoto článku povoleny.
2. Každá výhrada učiněná podle tohoto článku musí obsahovat stručný popis příslušného zákona.

Článek 58 – Vypovězení

1. Vysoká smluvní strana může vypovědět tuto Úmluvu až po uplynutí pěti let od data, kdy se stala její stranou, a po šesti měsících od zaslání sdělení generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, který o tom informuje ostatní Vysoké smluvní strany.

2. Tato výpověď nemůže zprostit Vysokou smluvní stranu závazků z této Úmluvy pokud jde o jakékoli jednání, které by mohlo znamenat porušení těchto závazků a mohlo být způsobeno touto smluvní stranou před datem, k němuž výpověď nabývá účinnosti.
3. Každá Vysoká smluvní strana, která přestane být členem Rady Evropy, přestane být stranou této Úmluvy za stejných podmínek.
4. Úmluva může být vypovězena podle ustanovení předcházejících odstavců, pokud jde o kterákoliv území, pro něž byla rozšířena (článek 56).

Článek 59 – Podpis a ratifikace

1. Tato Úmluva je otevřena k podpisu členům Rady Evropy. Bude ratifikována. Ratifikační listiny budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.
2. Tato Úmluva vstoupí v platnost po uložení deseti ratifikačních listin.
3. Pro každý stát, který Úmluvu podepsal a který ji bude ratifikovat později, vstoupí Úmluva v platnost ihned po uložení ratifikační listiny.
4. Generální tajemník Rady Evropy oznámí všem členům Rady Evropy vstup Úmluvy v platnost, jména Vysokých smluvních stran, které ji ratifikovaly, jakož i uložení každé ratifikační listiny, k němuž dojde později.

Dáno v Římě 4. listopadu 1950 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník všem státům, které Úmluvu podepsaly.

Dodatkové protokoly k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Podepsané vlády, členové Rady Evropy, rozhodnuty přijmout opatření k zajištění kolektivního provádění práv a svobod odlišných od těch, které jsou již uvedeny v hlavě I Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále "Úmluva"), dohodly se na následujícím:

Článek 1 – Ochrana vlastnictví

Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.

Článek 2 – Právo na vzdělání

Nikomusmí být odepřeno právo na vzdělání. Při výkonu jakýchkoli funkcí v oblasti výchovy a výuky, které stát vykonává, bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením.

Článek 3 – Právo na svobodné volby

Vysoké smluvní strany se zavazují konat v rozumných intervalech svobodné volby s tajným hlasováním za podmínek, které zajistí svobodné vyjádření názorů lidí při volbě zákonodárního sboru.

Článek 4 – Územní působnost

Každá Vysoká smluvní strana může při podpisu nebo ratifikaci tohoto protokolu nebo kdykoliv později sdělit generálnímu tajemníkovi Rady Evropy prohlášení, v němž uvede, v jakém rozsahu se budou vztahovat ustanovení tohoto protokolu na území uvedená v tomto prohlášení, za jejichž mezinárodní styky je odpovědná.

Každá Vysoká smluvní strana, která sdělila prohlášení podle předchozího odstavce, může čas od času sdělit další prohlášení pozměňující znění kteréhokoli předchozího prohlášení nebo ukončující používání ustanovení tohoto protokolu ve vztahu ke kterémukoli území.

Prohlášení učiněné podle tohoto článku bude považováno za učiněné podle odstavce 1 článku 56 Úmluvy.

Článek 5 – Vztah k Úmluvě

Vysoké smluvní strany budou považovat články 1, 2, 3 a 4 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy budou plnit v souladu s tím.

Článek 6 – Podpis a ratifikace

Tento protokol je otevřen k podpisu členům Rady Evropy, kteří podepsali Úmluvu; podléhá ratifikaci současně s Úmluvou nebo po její ratifikaci. Vstoupí v platnost po uložení deseti ratifikačních listin. Pro každý stát, který jej po-

depsal a bude jej ratifikovat později, vstoupí protokol v platnost ihned po uložení ratifikačních listin.

Ratifikační listiny budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy, který sdělí všem členům jména těch, kteří jej ratifikovali.

Dáno v Paříži dne 20. března 1952 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem signatářům.

Protokol č. 4 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod přiznávající některá práva a svobody jiné než ty, které jsou již uvedeny v Úmluvě a v prvním dodatkovém protokolu k Úmluvě

Podepsané vlády, členové Rady Evropy, rozhodnuty přijmout opatření k zajištění kolektivního provádění určitých práv a svobod odlišných od těch, které jsou již uvedeny v hlavě I Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále "Úmluva") a v článcích 1 až 3 prvního dodatkového protokolu k Úmluvě, podepsaného v Paříži 20. března 1952, dohodly se na následujícím:

Článek 1 – Zákaz uvěznění pro dluh

Nikdo nemůže být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku.

Článek 2 – Svoboda pohybu

1. Každý, kdo se právoplatně zdržuje na území některého státu, má na tomto území právo svobody pohybu a svobody zvolit si místo pobytu.
2. Každý může svobodně opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní.
3. Žádná omezení nemohou být uvalena na výkon těchto práv kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, udržení veřejného pořádku, předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.
4. Práva uvedená v odstavci 1 mohou v určitých oblastech podléhat omezením stanoveným podle zákona a odůvodněným veřejným zájmem v demokratické společnosti.

Článek 3 – Zákaz vyhoštění státních občanů

1. Nikdo nebude, ať individuálně nebo hromadně, vyhoštěn z území státu, jehož je státním občanem.
2. Nikdo nebude zbaven práva vstoupit na území státu, jehož je státním občanem.

Článek 4 – Zákaz kolektivního vyhoštění cizinců

Hromadné vyhoštění cizinců je zakázáno.

Článek 5 – Územní působnost

1. Každá Vysoká smluvní strana může při podpisu nebo ratifikaci tohoto protokolu nebo kdykoliv později sdělit generálnímu tajemníkovi Rady Evropy prohlášení, v němž uvede, v jakém rozsahu se budou vztahovat ustanovení tohoto protokolu na území uvedená v tomto prohlášení, za jejichž mezinárodní styky je odpovědná.
2. Každá Vysoká smluvní strana, která sdělila prohlášení podle předchozího odstavce, může čas od času sdělit další prohlášení pozměňující znění kteréhokoli předchozího prohlášení nebo ukončující používání ustanovení tohoto protokolu ve vztahu ke kterémukoli území.
3. Prohlášení učiněné podle tohoto článku bude považováno za učiněné podle odstavce 1 článku 56 Úmluvy.
4. Území každého státu, na které se vztahuje tento protokol vzhledem k jeho ratifikaci nebo jeho přijetí tímto státem, a každé území, na něž se protokol vztahuje vzhledem k prohlášení učiněnému tímto státem podle tohoto článku, budou považována za různá území, pokud jde o odkazy na území státu učiněné v článcích 2 a 3.
5. Každý stát, jenž učinil prohlášení v souladu s odstavcem 1 nebo 2 tohoto článku, může kdykoliv později prohlásit jménem jednoho nebo více území, jichž se prohlášení týká, že uznává pravomoc Soudu přijímat stížnosti od jednotlivců, nevládních organizací nebo skupin jednotlivců podle ustanovení článku 34 Úmluvy ve vztahu k článkům 1 až 4 tohoto protokolu nebo ke kterémukoli z nich.

Článek 6 – Vztah k Úmluvě

Vysoké smluvní strany budou považovat články 1 až 5 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy budou plnit v souladu s tím.

Článek 7 – Podpis a ratifikace

1. Tento protokol je otevřen k podpisu členům států Rady Evropy, které podepsaly Úmluvu; podléhá ratifikaci současně s Úmluvou nebo po její ratifikaci. Vstoupí v platnost po uložení pěti ratifikačních listin. Pro každý stát, který jej podepsal a který jej bude ratifikovat později, vstoupí protokol v platnost ihned po uložení ratifikačních listin.
2. Ratifikační listiny budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy, který sdělí všem členům jména těch, kteří jej ratifikovali.

Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Dáno ve Štrasburku 16. září 1963 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem státům, které Úmluvu podepsaly.

Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále "Úmluva"), berouce v úvahu, že vývoj, k němuž došlo v některých členských státech Rady Evropy, vyjadřuje všeobecnou tendenci ve prospěch zrušení trestu smrti, dohodly se na následujícím:

Článek 1 – Zákaz trestu smrti

Trest smrti se zrušuje. Nikdo nemůže být k takovému trestu odsouzen ani popraven.

Článek 2 – Trest smrti v době války

Stát může zákonem stanovit trest smrti za činy spáchané v době války nebo bezprostřední hrozby války; tento trest bude uložen pouze v případech, které předvidá zákon a v souladu s jeho ustanoveními. Stát sdělí generálnímu tajemníkovi Rady Evropy příslušná ustanovení tohoto zákona.

Článek 3 – Zákaz odstoupení

Od ustanovení tohoto protokolu nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.

Článek 4 – Zákaz výhrad

K ustanovením tohoto protokolu není přípustná žádná výhrada podle článku 57 Úmluvy.

Článek 5 – Územní působnost

1. Každý stát může při podpisu nebo uložení ratifikačních listin, listin o přijetí nebo schválení, určit jedno nebo více území, na která se tento protokol bude vztahovat.
2. Každý stát může kdykoliv později prohlášením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit provádění tohoto protokolu na kterékoli jiné území uvedené v tomto prohlášení. Protokol vstoupí ve vztahu k tomuto území v platnost první den měsíce, který následuje po přijetí takového prohlášení generálním tajemníkem.
3. Každé prohlášení učiněné podle obou předchozích odstavců bude moci být odvoláno, pokud jde o kterékoliv území uvedené v tomto prohlášení sdělením zaslaným generálnímu tajemníkovi. Odvolání nabude účinnosti první den měsíce, který následuje po přijetí takového sdělení generálním tajemníkem.

Článek 6 – Vztah k Úmluvě

Členské státy považují články 1 až 5 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy se plní v souladu s tím.

Článek 7 – Podpis a ratifikace

Tento protokol je otevřen k podpisu členům Rady Evropy, kteří podepsali Úmluvu. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Členský stát Rady Evropy nebude moci ratifikovat, přijmout nebo schválit tento protokol, aniž by zároveň nebo dříve neratifikoval Úmluvu. Ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 8 – Vstup v platnost

1. Tento protokol vstoupí v platnost první den měsíce, který následuje po dni, kdy pět členských států Rady Evropy vyjádří svůj souhlas být vázán protokolem v souladu s ustanovením článku 7.
2. Pro každý členský stát, který vyjádří dodatečně svůj souhlas být vázán protokolem, vstoupí tento protokol v platnost první den měsíce, který následuje po datu uložení ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení.

Článek 9 – Úkoly depositáře

Generální tajemník Rady Evropy sdělí členským státům Rady:

- a) každý podpis;
- b) uložení každé ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení;
- c) datum vstupu tohoto protokolu v platnost podle jeho článků 5 a 8;
- d) jakýkoli jiný úkon, oznámení nebo sdělení týkající se tohoto protokolu.

Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Dáno v Štrasburku 28. dubna 1983 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem členským státům Rady Evropy.

Protokol č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol, rozhodnuty podniknout další opatření k zajištění kolektivního provádění určitých práv a svobod prostřednictvím Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále "Úmluva"), dohodly se na následujícím:

Článek 1 – Procesní záruky týkající se vyhoštění cizinců

1. Cizinec, který má povolen pobyt na území některého státu, může být vyhoštěn pouze na základě výkonu rozhodnutí přijatého v souladu se zákonem a musí mít možnost:
 - a) uplatnit námitky proti svému vyhoštění;
 - b) dát přezkoumat svůj případ;
 - c) dát se zastupovat za tímto účelem před příslušným úřadem nebo před osobou nebo osobami tímto úřadem určenými.
2. Cizinec může být vyhoštěn před výkonem práv uvedených v odstavci 1 a), b) a c) tohoto článku, je-li takové vyhoštění nutné v zájmu veřejného pořádku nebo je odůvodněno zájmy národní bezpečnosti.

Článek 2 – Právo na odvolání v trestních věcech

1. Každý, koho soud uzná vinným z trestného činu, má právo dát přezkoumat výrok o vině nebo trestu soudem vyššího stupně.

Výkon tohoto práva, včetně důvodů, pro něž může být vykonáno, stanoví zákon.

2. Z tohoto práva jsou přípustné výjimky v případě méně závažných trestných činů, které jako takové kvalifikuje zákon, nebo jestliže byla příslušná osoba souzena v prvním stupni nejvyšším soudem nebo byla uznána vinnou a odsouzena na základě odvolání proti osvobozujícímu rozsudku.

Článek 3 – Odškodnění za nezákonné odsouzení

Je-li konečný rozsudek v trestní věci později zrušen nebo je-li udělena milost, protože nová nebo nově odhalená skutečnost dokazuje, že došlo k justičnímu omylu, je osoba, na níž byl vykonán trest podle tohoto rozsudku, odškodněna podle zákona nebo praxe platných v příslušném státu, pokud se neprokáže, že k včasnému odhalení neznámé skutečnosti nedošlo úplně nebo částečně vinou této osoby.

Článek 4 – Právo nebyť souzen nebo trestán dvakrát

1. Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhající pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.
2. Ustanovení předchozího odstavce nejsou na překážku obnově řízení podle zákona a trestního řádu příslušného státu, jestliže nové nebo nově odhalené skutečnosti nebo podstatná vada v předešlém řízení mohly ovlivnit rozhodnutí ve věci.
3. Od tohoto článku nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.

Článek 5 – Rovnost mezi manželi

Při uzavírání manželství, za jeho trvání a při rozvodu mají manželé rovná práva a povinnosti občanskoprávní povahy mezi sebou a ve vztazích ke svým dětem. Tento článek nebrání státům přijmout opatření, jež jsou nezbytná v zájmu dětí.

Článek 6 – Územní působnost

1. Každý stát může při podpisu nebo uložení ratifikačních listin, listin o přijetí nebo schválení určit jedno nebo více území, na něž se tento protokol bude vztahovat, přičemž určí rozsah, v jakém se zavazuje plnit ustanovení protokolu na tomto nebo na těchto územích.
2. Každý stát může kdykoli později prohlášením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit provádění tohoto protokolu na kterékoli jiné území uvedené v tomto prohlášení. Protokol vstoupí ve vztahu k tomuto území v platnost první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty ode dne, kdy generální tajemník obdržel prohlášení.
3. Každé prohlášení učiněné podle obou předchozích odstavců může být odvoláno nebo pozměněno, pokud jde o kterékoli území uvedené v tomto prohlášení sdělením zaslaným generálnímu tajemníkovi. Odvolání nebo změna nabude účinnosti první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty ode dne, kdy generální tajemník obdržel oznámení.
4. Prohlášení učiněné podle tohoto článku bude považováno za učiněné podle odstavce 1 článku 56 Úmluvy.

5. Území každého státu, na něž se tento protokol vztahuje na základě ratifikace, přijetí nebo schválení tímto státem, a každé z území, na něž se protokol vztahuje vzhledem k prohlášení, které tento stát podle tohoto článku učinil, mohou být považována za různá území, pokud jde o odkaz na území státu učiněný v článku 1.
6. Každý stát, jenž učinil prohlášení v souladu s odstavcem 1 nebo 2 tohoto článku, může kdykoliv později prohlásit jménem jednoho nebo více území, jichž se prohlášení týká, že uznává pravomoc Soudu přijímat stížnosti od jednotlivců, nevládních organizací nebo skupin jednotlivců podle ustanovení článku 34 Úmluvy ve vztahu k článkům 1 až 5 tohoto protokolu nebo ke kterémukoliv z nich.

Článek 7 – Vztah k Úmluvě

Členské státy považují články 1 až 6 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ostatní ustanovení Úmluvy se provádějí v souladu s tím.

Článek 8 – Podpis a ratifikace

Tento protokol je otevřen k podpisu členskými státy Rady Evropy, které podepsaly Úmluvu. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Členský stát Rady Evropy nemůže ratifikovat, přijmout nebo schválit tento protokol, aniž by zároveň nebo dříve neratifikoval Úmluvu. Ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 9 – Vstup v platnost

1. Tento protokol vstoupí v platnost první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty od data, kdy sedm členských států Rady Evropy vyjádří svůj souhlas být vázán protokolem podle ustanovení článku 8.
2. Pro každý členský stát, který vyjádří dodatečně svůj souhlas být vázán protokolem, vstoupí tento protokol v platnost první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty ode dne uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení.

Článek 10 – Úkoly deponitáře

Generální tajemník Rady Evropy oznámí členským státům Rady:

- a) každý podpis;
- b) uložení každé ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení;
- c) datum vstupu tohoto protokolu v platnost v souladu s články 6 a 9;
- d) jakýkoli jiný úkon, oznámení nebo prohlášení týkající se tohoto protokolu.

Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Dáno ve Štrasburku 22. listopadu 1984 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem členským státům Rady Evropy.

Evropská sociální charta

(stručný obsah)

Evropská sociální charta (dále jen „Charta“) přiznává práva a svobody a zřizuje kontrolní mechanismus zajišťující jejich respektování státy, jež jsou jejími smluvními stranami. V roce 1996 byla revidována a jako taková vstoupila v platnost roku 1999. Revidovaná Evropská sociální charta postupně nahrazuje původní smlouvu z roku 1961.

Tabulka na straně 401 znázorňuje, které země Chartu podepsaly a ratifikovaly.

Jaká práva jsou garantována?

Charta garantuje práva, která mají vztah ke každodennímu životu všech jednotlivců.

Bydlení:

- bytová výstavba v souladu s potřebami rodin;
- snižování počtu osob bez domova;
- zajištění všeobecné dostupnosti cenově přijatelného bydlení přiměřené úrovně;
- rovný přístup k sociálnímu bydlení pro cizince.

Zdraví:

- dostupnost výkonných zařízení zdravotní péče pro veškeré obyvatelstvo;
- zdravotnická politika zaměřená na prevenci nemocí, zejména na zajištění zdravého životního prostředí;
- odstraňování rizik spojených s nebezpečnými nebo nezdravými povoláními a zajištění zdravých a bezpečných pracovních podmínek zákonem i v praxi.

Vzdělání:

- zákaz dětské práce do patnácti let věku;
- bezplatné základní a střední vzdělání;
- bezplatné poradenství při výběru povolání;
- počáteční a další odborná příprava;
- přístup na vysoké školy a k jiným formám vyššího vzdělání výhradně na základě osobních zásluh.

Zaměstnání:

- sociální a hospodářská politika zaměřená na zajištění plné zaměstnanosti;
- právo vydělávat si na živobytí ve svobodně zvoleném povolání;
- spravedlivé pracovní podmínky týkající se mzdy a pracovní doby;
- boj proti sexuálnímu a psychologickému obtěžování;
- zákaz nucené práce;
- právo zakládat odbory a zaměstnanecké organizace na obranu ekonomických a sociálních zájmů; svoboda jednotlivce rozhodnout se, zda do nich vstoupí či nevstoupí;
- podpora společných konzultací, kolektivního vyjednávání, smířčího a dobrovolného rozhodčího řízení;
- právo na stávkou.

Sociální ochrana:

- právo na sociální zabezpečení, sociální pomoc a využívání služeb sociální péče;
- právo na ochranu před chudobou a sociálním vyloučením;
- zvláštní opatření na podporu rodin a starších osob.

Pohyb osob:

- zjednodušení imigračních formalit pro evropské pracovníky;
- právo na sloučení rodiny zahraničního pracovníka;
- právo cizích státních příslušníků na sociální a lékařskou pomoc včetně repatriace;
- procesní záruky v případě propuštění.

Nediskriminace:

- právo žen a mužů na rovné zacházení a rovné příležitosti v zaměstnání;
- záruka, že užívání všech práv přiznaných Chartou bude zajištěno bez ohledu na rasu, pohlaví, věk, barvu pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné názory, národnostní nebo sociální původ, zdravotní stav, příslušnost k národnostní menšině nebo jakýkoliv jiný status.

Evropský výbor pro sociální práva

Evropský výbor pro sociální práva (dále jen „Výbor“) zjišťuje, zda státy plní závazky stanovené Chartou. Jeho dvanáct nezávislých, nestranných členů je voleno *Výborem ministrů* Rady Evropy na období šesti let, které lze jednou prodloužit. Výbor určuje, zda jsou národní zákony a praxe v souladu s Chartou (článek 24 ve znění *Turínského protokolu* z roku 1991).

Kontrolní postup založený na národních zprávách

Každý rok předkládají státy zprávu o začleňování Charty do zákonů a o jejím uplatňování v praxi. Každá zpráva se týká některých *přijatých ustanovení* Charty.

Výbor zprávy prověří a rozhodne, zda je situace v dané zemi v souladu s Chartou. Jeho rozhodnutí, nazývaná *závěry*, jsou každoročně zveřejňována.

Pokud stát podle rozhodnutí Výboru nedodrží závazky stanovené Chartou a nepřijme žádná nápravná opatření, adresuje mu Výbor ministrů *doporučení* požadující změnu zákonů nebo praxe. Práci Výboru ministrů připravuje *Vládní výbor*. Zasedají v něm zástupci vlád států, jež jsou smluvními stranami Charty. Zasedání se mohou účastnit pozorovatelé z evropských organizací zaměstnavatelů a evropských odborových organizací¹.

Systém kolektivních stížností

Podle *protokolu*, který byl otevřen k podpisu v roce 1995 a vstoupil v platnost roku 1998, mohou být Evropskému výboru pro sociální práva podávány *stížnosti* na porušování Charty.

Organizace oprávněně podávat stížnosti

V případech států, které akceptovaly tento systém:

1. Konfederace evropských odborových svazů (ETUC), Unie průmyslových a zaměstnavatelských svazů (UNICE) a Mezinárodní organizace zaměstnavatelů (IOE);
2. nevládní organizace s poradním statutem při Radě Evropy, uvedené na seznamu vypracovaném pro tento účel Vládním výborem;
3. organizace zaměstnavatelů a odborové svazy z daného státu.

V případech států, které s tím vyjádřily souhlas:

4. národní nevládní organizace.

Stížnost musí obsahovat:

- a) název organizace předkládající stížnost a kontaktní údaje;
- b) doklad o tom, že osoba předkládající a podepisující stížnost je oprávněná zastupovat danou organizaci;
- c) název státu, proti němuž je stížnost směřována;
- d) ustanovení Charty, která jsou podle názoru předkladatele porušována;
- e) věcnou podstatu stížnosti, tj. body, v nichž daný stát nedodržel ustanovení Charty, podložené vhodnými argumenty a dokumenty.

Stížnost může být vypracována volně na základě výše uvedeného nebo podána na formuláři. Pokud ji podávají organizace uvedené pod body 1 a 2, musí být napsána v angličtině nebo francouzštině. Jiné organizace (kategorie 3 a 4) mohou použít úřední jazyk či jeden z úředních jazyků svého státu.

Výbor stížnost přezkoumá, a pokud splňuje formální předpoklady, uzná ji za přijatelnou. Jakmile je stížnost uznána za přijatelnou, zahájí se řízení, v němž si strany vyměňují písemná sdělení. Výbor může rovněž uspořádat veřejné slyšení.

Poté Výbor rozhodne o věcné podstatě stížnosti a své rozhodnutí předá dotčeným stranám a Výboru ministrů ve formě zprávy, která je ve lhůtě čtyř měsíců od předání zveřejněna.

Na závěr přijme Výbor ministrů *usnesení*. Pokud je třeba, *doporučí* dotčenému státu přijmout určitá opatření, která jeho situaci uvedou do souladu s Chartou.

Praktické dopady Charty v různých státech

Díky kontrolnímu systému provádějí státy řadu změn ve své legislativě i v praxi. Podrobný popis těchto změn (a současného vývoje) je uveden v *Přehledu*, který každoročně publikuje sekretariát Charty.

Kde lze získat další informace o Chartě?

- databáze Charty dostupná online (<http://hudoc.esc.coe.int>) nebo na CD-ROM nabízí snadný přístup k rozhodnutím Evropského výboru pro sociální práva;
- webové stránky Charty (www.coe.int/T/F/Droits_de_l%27Homme/Cse) obsahují mimo jiné všechny národní zprávy a informace o jednotlivých zemích;
- každoročně publikovaný Přehled („Survey“) dokumentuje, do jaké míry odpovídá právo jednotlivých zemí Chartě;
- Soubor textů („Collected texts“) zahrnuje všechny základní texty;
- souhrnná bibliografie je pravidelně aktualizována.

Sekretariát Evropské sociální charty:
Secretariat of the European Social Charter
DG II – Directorate General of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
social.charter@coe.int

¹ Konfederace evropských odborových svazů (ETUC), Unie průmyslových a zaměstnavatelských svazů (UNICE) a Mezinárodní organizace zaměstnavatelů (IOE).

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin

(stručný obsah)

Byla otevřena k podpisu členskými státy Rady Evropy ve Štrasburku 1. února 1995 a vstoupila v platnost 1. února 1998.

Úmluva je první právně závazná mnohostranná smlouva týkající se obecně ochrany národnostních menšin. Jejím cílem je chránit existenci národnostních menšin na území států, jež jsou jejími smluvními stranami. Podporuje plnou a účinnou rovnost národnostních menšin tím, že jim zaručuje vytvoření vhodných podmínek pro udržování a rozvoj vlastní kultury a uchování vlastní identity.

Úmluva stanoví principy týkající se veřejného života osob patřících k národnostním menšinám, zejména:

- zákaz diskriminace;
- podporu účinné rovnosti;
- podporu a zachování kultury, náboženství, jazyka a tradic;

- svobodu pokojného shromažďování;
- svobodu sdružování;
- svobodu projevu;
- svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání;
- právo na přístup ke sdělovacím prostředkům a na jejich užívání;
- svobodu týkající se jazyka a vzdělání;
- přeshraniční kontakty a spolupráce;
- účast v hospodářském, kulturním a sociálním životě;
- zákaz nucené asimilace.

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků

(stručný obsah)

Charta vychází z iniciativy Stálé konference komunálních a regionálních úřadů Evropy. 25. června 1992 byla Výborem ministrů Rady Evropy schválena jako mezinárodní úmluva a 5. listopadu 1992 byla ve Štrasburku otevřena k podpisu. Vstoupila v platnost 1. března 1998.

1. Jakému účelu Charta slouží?

Charta je úmluva určená k ochraně a podpoře regionálních a menšinových jazyků, které jsou ohroženým prvkem evropského kulturního dědictví. Klade důraz především na kulturní rozměr užívání těchto jazyků. Vztahuje se na regionální a menšinové jazyky, neteritoriální jazyky a méně užívané úřední jazyky. Jejím cílem je zajistit, pokud je to za rozumných podmínek možné, užívání regionálních či menšinových jazyků ve vzdělávání a ve sdělovacích prostředcích, umožnit a podporovat jejich užívání v právních a administrativních kontextech, v hospodářském a sociálním životě, v kulturní činnosti a v přeshraničních výměnách.

Charta je založena na přístupu, který respektuje principy státní suverenity a územní celistvosti. Vztah mezi úředními jazyky a regionálními či menšinovými jazyky nechápe jako vztah vzájemného soupeření či protikladu. Rozvoj regionálních a menšinových jazyků nesmí být uskutečňován na úkor znalosti a podpory jazyků úředních.

Definice

„Regionální či menšinové jazyky“ definuje Charta jako jazyky, které jsou tradičně užívané v určité části státu skupinou jeho obyvatel, počtově menší než zbývající část obyvatelstva. Liší se od úředního jazyka či úředních jazyků daného státu a nepatří k nim ani jeho či jejich dialekty, ani jazyky přistěhovalců.

Výraz „neteritoriální jazyky“ označuje jazyky, které se liší od jazyka či jazyků užívaných zbývající částí obyvatelstva státu, avšak nemají v daném státě územní základnu, třebaže jsou na jeho území tradičně užívané.

Osm základních zásad platných pro všechny jazyky (část II, článek 7)

- uznání regionálních či menšinových jazyků za výraz kulturního dědictví;
- respektování zeměpisné oblasti každého regionálního či menšinového jazyka;
- potřeba odhodlaného jednání za účelem podpory těchto jazyků;
- usnadňování či podpora užívání těchto jazyků v ústní i písemné formě, ve veřejném i soukromém životě;
- poskytování vhodných forem a prostředků pro výuku a studium těchto jazyků na všech vhodných úrovních;
- prosazování vhodných forem mezistátní výměny;
- zákaz všech forem neoprávněného rozlišování, vylučování, omezování či zvýhodňování ve vztahu k užívání regionálního či menšinového jazyka s cílem zabránit jeho zachování a rozvoji nebo je ohrozit;
- podpora vzájemného porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi.

2. K čemu se státy zavazují?

Charta je rozdělena do dvou hlavních částí. Obecná část obsahuje zásady vztahující se na všechny smluvní strany a všechny regionální či menšinové jazyky (část II). Konkrétní část obsahuje praktické závazky, které se mohou pro jednotlivé státy a jednotlivé jazyky lišit (část III).

Část II stanoví hlavní zásady a cíle, jimiž by se měla řídit státní politika, legislativa i praxe a které poskytují nezbytný rámec pro ochranu příslušných jazyků.

Část III převádí tyto obecné principy do roviny praktického života. Stanoví přesná pravidla týkající se vzdělávání, soudních orgánů, orgánů veřejné správy a veřejných služeb, sdělovacích prostředků, kulturní činnosti a kulturních zařízení, hospodářského a sociálního života a přeshraničních výměn. Státy se

zavazují uplatňovat ta ustanovení části III, která podepsaly. Nejprve musejí specifikovat jazyky, na které se bude tato část vztahovat, a poté je nutné pro každý jazyk přijmout alespoň třicet pět závazků. Mnohá ustanovení obsahují několik možností s různou úrovní přísnosti, z nichž si mají státy vybrat jedno „podle situace každého jazyka“. Státy jsou podporovány, aby v návaznosti na vývoj své legislativy přijímaly postupně další závazky, pokud to jejich finanční situace dovolí.

3. Jak je zajištěno plnění závazků?

Charta zavádí kontrolní systém umožňující smluvním stranám, Radě Evropy a široké veřejnosti sledovat její dodržování.

a) Zprávy států

Státy musejí v tříletých intervalech podávat generálnímu tajemníku Rady Evropy periodické zprávy informující o své politice a přijatých opatřeních zaměřených na plnění smluvních závazků. Tyto zprávy jsou zveřejňovány a lze je získat od příslušných států a od Rady Evropy.

b) Zpráva výboru nezávislých expertů

Charta zřizuje výbor nezávislých expertů složený z jednoho zástupce každé smluvní strany. Jeho členové jsou jmenováni Výborem ministrů Rady Evropy ze seznamu vysoce důvěryhodných osob. Výbor expertů prověřuje periodické zprávy států a ostatní informace poskytované občanskými sdruženími a dalšími orgány legálně zřízenými v příslušných státech a zabývajícími se problematikou jazyků. Výbor připraví vlastní zprávu s návrhy doporučení pro daný stát a předá ji Výboru ministrů Rady Evropy.

c) Doporučení vydaná Výborem ministrů

Po zvážení zprávy vypracované výborem expertů rozhodne Výbor ministrů o jejím zveřejnění. Může se rovněž rozhodnout dát státům *doporučení*, navrhuující nezbytná opatření umožňující sladit jejich politiku, legislativu a praxi s přijatými ustanoveními Charty.

d) Dohled Parlamentního shromáždění

Každé dva roky předloží generální tajemník Rady Evropy Parlamentnímu shromáždění podrobnou zprávu o uplatňování Charty. Tím je zajištěna informovanost členů evropských parlamentů, která jim umožňuje vyvíjet politický tlak na vlády svých zemí.

e) Role nevládních organizací

Nevládní organizace by měly být považovány za hlavní partnery států na cestě za společným cílem, jímž je podpora jazykové diverzity. Hrají rozhodující roli před ratifikací Charty i po ní. Před ratifikací mohou státům pomoci vybrat jazyky, na něž se bude Charta vztahovat, a ustanovení části III, která budou platit na jejich území. Po implementaci Charty se zapojují do procesu kontroly plnění závazků tím, že radí výboru expertů i státním orgánům s řešením případných problémů.

Další informace: Generální ředitelství Rady Evropy pro právní záležitosti, místní a regionální demokracie (www.coe.int/T/E/LegalAffairs/Local_and_Regional_Democracy).